

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/41
6100 S. HMK/356

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/1159
Karar No. 2024/2184
Tarihi: 15.02.2024

● YASADA SAYILAN İSTİSNALAR DIŞINDA BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNDE DURUŞMA AÇMAKSIZIN DOSYA ÜZERİNDEN KARAR VERİLEMEYECEĞİ

ÖZETİ: 6100 sayılı Kanun'un 356 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre de "353 üncü maddede belirtilen hâller dışında inceleme, duruşmalı olarak yapılır. Bu durumda duruşma günü taraflara tebliğ edilir." Belirtmek gerekir ki Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davanın esasına yönelik delillerin toplandığı somut olayda duruşma icrası suretiyle istinaf başvurusunun değerlendirilmesi gerekirken, hukuki dinlenilme hakkını ihlâl eder şekilde dosya üzerinden karar verilmesi doğru olmamıştır.

Taraflar arasındaki yetki tespitine itiraz davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esaslan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili Şirket ile davalı Sendikanın aynı işkolunda yer almadığını, işçilerin baskı sonucunda sendikaya üye olduğunu,

sendika üyeliklerinin araştırılması gerektiğini, tespitin hatalı olduğunu belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü'nün 16.11.2022 tarihli ve 194007 sayılı yetki tespitinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 41 inci maddesi gereğince işçi sendikası, işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren tarafından yapılan yetki tespit başvuruları karşılarken, işverenler tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) yapılan işyerlerine ilişkin tescil ve işçi bildirimlerinin esas alındığını, Genel Müdürlükçe kurulu Sendika Yetki Sistemine, SGK kayıtlarından otomasyon sistemiyle yansıyan bilgiler doğrultusunda işlem yapıldığını, verilen kararın hukuka uygun olduğunu belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini talep etmiştir.

2. Davalı TÜMTİS Sendikası vekili; davacının, tespit yazısında belirtilen çalışan sayısına ve sendika üyesi işçi sayısına itiraz ettiğini söylediği hâlde bu itirazını somutlaştıracak herhangi bir beyanda bulunmadığını, işkolu itirazında bulunulamayacağını, müvekkili Sendikanın gerekli sayısal çoğunluğu sağladığını belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini talep etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davalı Sendikanın toplu iş sözleşmesi yapabilmek için gerekli çoğunluğu sağladığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili dava dilekçesinde belirttiği sebeplerle kararın kaldırılmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; işkolu tespit başvurusunun yetki tespit sürecini etkilemeyeceği, Bakanlıktan gelen kayıtlara göre 2016 yılı 11 inci ayda *metal işkolunda* bulunmakta iken 2019 yılı 10 uncu aydan itibaren işveren tarafından *taşımacılık işkolu* değişikliği yapıldığı anlaşıldığından davacı tarafın bu yöne ilişkin istinaf başvurusunun haklı olmadığı, 12 işçinin isteği dışında sendika üyesi olması nedeni ile sendika üyeliğinin iptali istemi ile açılmış bir dava veya zorla sendika üyesi yapıldığına dair bir soruşturma dosyası bulunmadığı, işbu davanın niteliği gereği dosyaya taraf olmayan işçilerin üyeliğinin geçersiz olduğunun tespitine karar verilemeyeceği, bu yönde açılmış ve bekletici mesele yapılması gereken bir dava ve soruşturma dosyası bulunmadığı,

sendika üyeliklerinin yetki başvuru saatinden önce onaylandığı, davalı Sendikanın toplu iş sözleşmesi yapabilmek için gerekli çoğunluğu sağladığı, Mahkeme kararının isabetli olduğu gerekçesiyle başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz başvurusunda bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili; dava ve istinaf dilekçelerinde belirttiği sebeplerle Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozularak ortadan kaldırılması istemi ile temyiz yoluna başvurmuştur.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, 6356 sayılı Kanun'un 41 inci ve devamı maddeleri kapsamında yetki tespitine itiraz istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) “*Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı*” kenar başlıklı 53 üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.”

2. 6356 sayılı Kanun'un “*Yetki*” kenar başlıklı 41 inci maddesinin birinci fıkrası da şöyledir:

“Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarısından fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir.”

3. 6356 sayılı Kanun'un “*Yetki tespiti için başvuru*” kenar başlıklı 42 nci maddesi ise şöyledir:

“(1) Toplu iş sözleşmesi yapmak isteyen işçi sendikası Bakanlığa başvurarak yetkili olduğunun tespitini ister. İşveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren de Bakanlığa başvurarak yetkili işçi sendikasının tespitini isteyebilir.

(2) Bakanlık, kayıtlarına göre başvuru tarihi itibarıyla bir işçi sendikasının yetkili olduğunu tespit ettiğinde, başvuruyu, işyeri veya işletmedeki işçi ve üye sayısını, o işkolunda kurulu işçi sendikaları ile taraf olacak işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene altı iş günü içinde bildirir.

(3) İşçi sendikasının yetki şartlarına sahip olmadığına ya da işyerinde yetki şartlarına sahip bir işçi sendikasının bulunmadığının tespiti hâlinde, bu bilgiler sadece başvuruyu yapan tarafa bildirilir.

(4) Sigortalılığın başlangıcı ile sona ermesine ilişkin bildirimlerden yasal süresi içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmayanlar, yetkili işçi sendikasının tespitinde dikkate alınmaz.

(5) Yetki tespiti ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”

4. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki itirazı" kenar başlıklı 43 üncü maddesi de şöyledir:

(1) Kendilerine 42 nci madde uyarınca gönderilen tespit yazısını alan işçi veya işveren sendikaları veya sendika üyesi olmayan işveren; taraflardan birinin veya her ikisinin yetki şartlarına sahip olmadığı veya kendisinin bu şartları taşıdığı yolundaki itirazını, nedenlerini de göstererek yazının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde mahkemeye yapabilir.

(2) İtiraz dilekçesi görevli makama kayıt ettirildikten sonra mahkemeye verilir. Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin yüzde birinden daha az üyesi bulunan işçi sendikası, yetki itirazında bulunamaz.

(3) İtiraz dilekçesinde veya ekinde somut delillerin yer almaması hâlinde itiraz incelenmeksizin reddedilir. İşçi ve üye sayılarının tespitinde maddi bata ve süreye ilişkin itirazları mahkeme altı iş günü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlar. (Değişik cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bunların dışındaki itirazlar için mahkeme, duruşma yaparak karar verir ve bu karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi bir ay içinde kararını verir. (Ek cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

(4) 42 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen işçi sendikası, altı iş günü içinde yetkili olup olmadığının tespiti için dava açabilir. Mahkeme açılan davayı o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikaları ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene de bildirir. Mahkeme davayı iki ay içinde sonuçlandırır.

(5) İtiraz, karar kesinleşinceye kadar yetki işlemlerini durdurur.”

5. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36 ncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

6. Anayasa'nın 90 ncı maddesinin son fıkrası da şöyledir:

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

7. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrası ise şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

8. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) "Hukuki dinlenme hakkı" kenar başlıklı 27 nci maddesi de şöyledir:

"(1) Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenme hakkına sahiptirler.

(2) Bu hak;

a) Yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını,

b) Açıklama ve ispat hakkını,

c) Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini, içerir."

9. Dairemizin 16.06.2022 tarihli ve 2022/7390 Esas, 2022/7935 Karar sayılı ilâmının adil yargılanma hakkı ile hukuki dinlenme hakkının açıklandığı ilgili kısmı şöyledir:

"9. Gerek Anayasa gerekse AİHS düzenlemelerine uygun olarak 6100 sayılı Kanun'un 27 nci maddesinde düzenlenen "Hukuki dinlenme hakkı"nın temel unsurları anılan maddede tek tek belirtilmiş, böylece uygulamada bu temel yargısal hak konusundaki tereddütlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

10. Bu unsurlardan ilki bilgilendirme hakkıdır. Bu çerçevede, öncelikle tarafların gerek yargı organlarıncı gerek karşı tarafca yapılan işlemler konusunda bilgilendirilmeleri zorunludur. Kişinin kendisinden habersiz yargılama yapılarak karar verilmesi, kanal olarak mümkün değildir. Hak sahibinin kendisi ile ilgili yargılama ve yargılamanın içeriği hakkında tam bir şekilde bilgi sahibi olması sağlanmalıdır. Tarafın bilgi sahibi olmadığı işlemler, belge ve bilgiler yargulamada esas alınamaz. Bilgilendirilmenin şekli bakımından, hukuki dinlenme hakkına uygun davranılmalı, ilgilinin bilgilendirilmesi şeklen değil, gerçek anlamda sağlanmaya çalışılmalıdır.

11. Bu hakkın ikinci unsuru, açıklama ve ispat hakkıdır. Taraflar, yargılamayla ilgili açıklamada bulunma, bu çerçevede iddia ve savunmalarını ileri sürme ve ispat etme hakkına sahiptirler. Her iki taraf da bu haktan eşit şekilde yararlanır. Bu durum silahların eşitliği ilkesi olarak da ifade edilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre silahların eşitliği ilkesi, davanın bir tarafını, diğer taraf karşısında belirli bir dezavantaj içine sokmayacak şartlar altında, her bir tarafın deliller de dâhil olmak üzere, davasını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olması zorunluluğu şeklinde ifade edilmiştir (Sibel İnceoğlu, Adil Yargılanma Hakkı, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-4, 2018, s.115).

12. Adil yargılanma hakkının içinde yer alan ve silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı diğer bir hak ise, çelişmeli (çekişmeli) yargılama hakkıdır. Çekişmeli yargılama ilkesinin anlamı, bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, mahkemenin kararını etkilemek amacıyla ulusal yargının bağımsız bir mensubu tarafından bile olsa gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşlerle ilgili bilgiye sahip olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme hakkının tanınmasıdır (Osman Doğru/Atilla Nalbant, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (Açıklama ve Önemli Kararlar) C.1, Ankara, 2012, s.637)."

9. 6100 sayılı Kanun'un 353 ve 356 ncı maddeleri, 369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 371 inci maddesi.

3. Değerlendirme

1. Öncelikle Bölge Adliye Mahkemesi tarafından duruşma açılmaksızın dosya üzerinden karar verilmesi hususu değerlendirilmelidir. Somut uyuşmazlıkta Bölge Adliye Mahkemesince davanın esasına yönelik bir kısım deliller getirilmekle birlikte dosya üzerinden karar verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince dosya üzerinden karar verilebilecek durumlar ise 6100 sayılı Kanun'un 353 üncü maddesinde tahdidi olarak sayılmıştır.

2.6100 sayılı Kanun'un 356 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre de "*353 üncü maddede belirtilen hâller dışında inceleme, duruşmalı olarak yapılır. Bu durumda duruşma günü taraflara tebliğ edilir.*" Belirtmek gerekir ki Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davanın esasına yönelik delillerin toplandığı somut olayda duruşma icrası suretiyle istinaf başvurusunun değerlendirilmesi gerekirken, hukuki dinlenilme hakkını ihlâl eder şekilde dosya üzerinden karar verilmesi doğru olmamıştır.

3. Kabule göre de, İlk Derece Mahkemesi kararının gerekçesinin genişletilerek ve farklı bir gerekçeyle davanın reddi gerektiği sonucuna ulaşılmasına karşın, Bölge Adliye Mahkemesince davacının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.

4. 6100 sayılı Kanun'un 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin birinci ayırımına göre bölge adliye mahkemesince "*İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine*" karar verilmelidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesi kararı sonucu itibarıyla isabetli olsa dahi kararın gerekçesinin değiştirilmesi durumunda, bölge adliye mahkemesince ilk derece mahkemesi kararı kaldırılmalı ve gerekçe düzeltilerek yeniden esas hakkında hüküm kurulmalıdır.

5. Anılan hususlar gözetilmeksizin, Bölge Adliye Mahkemesince yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Bozma sebebine göre sair hususların bu aşamada incelenmesine yer olmadığına,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgilieye iadesine,

Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

15.02.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.